

26 Νοεμβρίου, 1992

[ΠΙΚΗΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΣΥΜΕΟΥ,

Αιτητής,

v.

ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ ΥΨΩΝΑ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 631/89).

Ο Περί Δημόσιας Υγείας (Χωρίων) Νόμος, Κεφ. 259 (σε συνδυασμό και με τον περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμο 15/62) — Άρθρα 7(1)(κδ) και 7(1)(ιζ) (σε συνδυασμό και με το Άρθρο 3(2) του Ν. 15(62) — Εξουσία στην Επιτροπή Δημόσιας Υγείας να προβεί σε απαλλοτρίωση γης για την κατασκευή, βελτίωση και διεύρυνση οδών εντός της κοινότητας — Η ερμηνεία της *Γεωργίου v. Δημοκρατίας* και η υιοθέτησή της στην κριθείσα υπόθεση — Επί της διαδικασίας όμως, απαλλοτριούσα αρχή είναι η Επιτροπή Δημόσιας Υγείας η οποία δεν μπορεί να υποκατασταθεί σε καμία από τις λειτουργίες της — Η ανάγκη έγκρισης της απαλλοτρίωσης από το Υπουργικό Συμβούλιο δεν μεταβάλλει αυτό το δεδομένο.

Με την προσφυγή αμφισβητήθηκε η νομιμότητα διατάγματος απαλλοτρίωσης που εξέδωσε η Επιτροπή Δημόσιας Υγείας Ύψωνα προς επιδίωξη του σκοπού της κατασκευής οδού.

Το Ανώτατο Δικαστήριο, ακυρώνοντας την επίδικη απόφαση, αποφάσισε ότι:

1. Στη *Γεωργίου v. Δημοκρατίας* αποφασίστηκε ότι παρέχεται εξουσία σε Επιτροπή Δημόσιας Υγείας να προβεί σε απαλλοτρίωση γης για την κατασκευή, βελτίωση και διεύρυνση οδών εντός της κοινότητας. Η ερμηνεία αυτή με βρίσκει σύμφωνο και την υιοθετώ.

Με την προσέγγιση του Δικαστηρίου στη *Γεωργίου*, και για

5 παρόμοιους λόγους, κρίνω ότι παρέχεται εξουσία σε Επιτροπή Δημόσιας Υγείας να προβεί στην απαλλοτριώση γης για τους σκοπούς κατασκευής και βελτίωσης δρόμων, έργα άρρηκτα συνυφασμένα με τη βελτίωση και ανάπτυξη του χωριού. Το γεγονός ότι οι δρόμοι αποτελούν ιδιοκτησία της Δημοκρατίας, δεν υποβαθμίζει τη σημασία των σκοπών για τους οποίους διενεργείται· άλλωστε εφάπτονται τα συμφέροντα της Επιτροπής και εκείνα του δημοσίου για την ύπαρξη άρτιου δικτύου συγκοινωνίας εντός και πέριξ της κοινότητας.

15 2. Παρέχεται εξουσία στην Επιτροπή να προβαίνει σε απαλλοτριώσεις προς εκπλήρωση των σκοπών που ο νόμος την τάσσει να εξυπηρετήσει. Εφόσον η Επιτροπή αποφασίζει την απαλλοτριώση γης, αυτή αποτελεί την απαλλοτριούσα Αρχή για όλους τους σκοπούς του νόμου και ενέχει υποχρέωση διερεύνησης και αξιολόγησης των ενστάσεων που υποβάλλονται, όπως προβλέπει το Άρθρο 6 (1) του Ν 15/62. Άλλωστε, όπως ορίζεται στο Άρθρο 6(3)(β) 20 του ίδιου νόμου, όπου η απαλλοτριούσα Αρχή είναι άλλη από τη Δημοκρατία, το διάταγμα απαλλοτριώσης εκδίδεται από την απαλλοτριούσα Αρχή. Η επιφύλαξη του Άρθρου 6 (3) δεν αλλοιώνει ούτε μεταβάλλει την υποχρέωση της 25 απαλλοτριούσας Αρχής να εξετάσει ενστάσεις που υποβάλλονται, ή να προβεί στην έκδοση του διατάγματος· σκοπεί μόνο να διασφαλίσει ότι πριν την έκδοση διατάγματος απαλλοτριώσης από την απαλλοτριούσα Αρχή, όπου αυτή είναι άλλη από τη Δημοκρατία, η 30 απαλλοτριώση πρέπει να τύχει και της έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου. Είναι πρόδηλο ότι λόγω της δραστηκότητας του μέτρου της απαλλοτριώσης, η υιοθέτησή του από αρχή άλλη από τη Δημοκρατία τίθεται με τον τρόπο αυτό υπό την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου. Στην προκείμενη περίπτωση, οι ενστάσεις στην έκδοση του 35 διατάγματος που υποβλήθηκαν από τον αιτητή, εξετάστηκαν από το Υπουργείο των Εξωτερικών και στη συνέχεια από το Υπουργικό Συμβούλιο· δηλαδή, Αρχές άλλες από την απαλλοτριούσα. Ότι οι ενστάσεις κρίθηκαν από το Υπουργείο των Εσωτερικών και αργότερα από το 40 Υπουργικό Συμβούλιο, αναφέρεται στο ίδιο το κείμενο του διατάγματος.

Η προσφυγή επιτυγχάνει χωρίς έξοδα.

Αναφερόμενη Υπόθεση:

Γεωργίου ν. Δημοκρατίας και Άλλης (1990) 3 Α.Α.Δ. 1206.

Προσφυγή.

5

Προσφυγή κατά της απόφασης των καθ' ων η αίτηση με την οποία απαλλοτριώσαν τεμάχιο γης του αιτητή στο χωριό Ύψωνας για την κατασκευή δρόμου προς διευκόλυνση της συγκοινωνίας εντός της κοινότητας. 10

A. Σ. Αγγελίδης, για τον αιτητή.

Γλ. Χατζηπέτρου, Ανώτερος Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους καθ' ων η αίτηση. 15

Cur. adv. vult.

ΠΙΚΗΣ, Δ.: Ανάγνωσε την ακόλουθη απόφαση. Με έρεισμα τις εξουσίες που της παρέχει ο περί Δημόσιας Υγείας (Χωριών) Νόμος - ΚΕΦ. 259, και ο περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμος του 1962 - Ν. 15/62, η Επιτροπή Δημόσιας Υγείας Ύψωνα (η Επιτροπή) αποφάσισε να προβεί στην απαλλοτρίωση τεμαχίου γης για την κατασκευή δρόμου προς διευκόλυνση της συγκοινωνίας εντός της κοινότητας. Ο δρόμος που θα κατασκευαζόταν προϋπήρχε ως μονοπάτι, η διευρυμένη χρήση του οποίου προκάλεσε τις αντιδράσεις των ιδιοκτητών των όμορων κτημάτων, καθώς και έριδες μεταξύ τους. Η διεύρυνση του μονοπατιού, η μετατροπή του σε δρόμο και η ασφαλτόστρωσή του, θα συμβάλουν τόσο στη βελτίωση της συγκοινωνίας, όσο και στον εξωραϊσμό του χωριού. 20
25
30

Η πρόθεση της Επιτροπής για την απαλλοτρίωση της αναγκαίας έκτασης γης για την κατασκευή του έργου, γνωστοποιήθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 15/62 και οι επηρεαζόμενοι ιδιοκτήτες κλήθηκαν να υποβάλουν τυχόν ενστάσεις στην απαλλοτρίωση της ιδιοκτησίας τους στο Υπουργείο των Εσωτερικών. Ο αιτητής, του οποίου η γη ήταν μεταξύ των τεμαχίων τα οποία θα απαλλοτριωνόντουσαν, υπέβαλε ένσταση και με σειρά διαβημάτων (μέσω των δικηγόρων του) στο Υπουργείο 35
40

των Εσωτερικών, αμφισβήτησε τόσο τη νομιμότητα όσον και τη σκοπιμότητα πραγμάτωσης του έργου, καθώς και την αναγκαιότητα χρήσης της περιουσίας του. Οι ενστάσεις εξετάστηκαν από το Υπουργείο των

5 Εσωτερικών και μεταγενέστερα από το Υπουργικό Συμβούλιο το οποίο κινήθηκε για να επιληφθεί του θέματος με υπόμνημα του Υπουργού των Εσωτερικών. Το Υπουργικό Συμβούλιο απέρριψε τις ενστάσεις και προέβη στην έγκριση της απαλλοτρίωσης, απόφαση η οποία

10 οδήγησε στην έκδοση του διατάγματος απαλλοτρίωσης της 22/6/89 που αποτελεί το αντικείμενο της αναθεώρησης στην υπό εξέταση προσφυγή.

Λόγω αλληπάλληλων αλλαγών του δικηγόρου του

15 αιτητή και άλλων δυσχερειών στην προώθηση της υπόθεσης, δεν κατέστη δυνατή η ακρόαση της προσφυγής μέσα σε σύντομο χρόνο. Τελικά η διαδικασία ολοκληρώθηκε στις 25/9/92, οπότε και επιφυλάχθηκε η απόφαση η οποία δίδεται σήμερα.

20

Η νομιμότητα της πράξης αμφισβητείται για σειρά λόγων οι οποίοι απολήγουν και μπορεί να συνοψιστούν στους ακόλουθους δύο:-

25 (α) Η κατασκευή ή βελτίωση οδών εντός ή εκτός της κοινότητας, δεν αποτελεί ευθύνη της Επιτροπής, ούτε συνιστά λόγο για τον οποίο μπορεί να προβεί σε πράξη απαλλοτρίωσης γης.

30 (β) Η απαλλοτρίωση διενεργήθηκε έξω από τα πλαίσια της προβλεπόμενης από το νόμο διαδικασίας, γεγονός που καθιστά το διάταγμα απαλλοτρίωσης άκυρο.

35 Ο δικηγόρος του αιτητή υπέβαλε ότι η κατασκευή και βελτίωση οδών δε συνιστά μέρος των εξουσιών και αρμοδιοτήτων της Επιτροπής, όπως εξειδικεύονται και απαριθμούνται από τις διατάξεις του άρθρου 7(1) του ΚΕΦ. 259, όπως αυτές διαμορφώθηκαν με τις πρόνοιες

40 του άρθρου 3 του Ν. 81/63 και του άρθρου 2 του Ν. 5/83. Η απουσία εξουσίας για την απαλλοτρίωση γης για την κατασκευή δρόμων υποδηλώνεται, εισηγγήθηκαν, και από το γεγονός ότι οι δημόσιοι δρόμοι ανήκουν στη

Δημοκρατία (άρθρο 2 του ΚΕΦ. 224 και ΚΕΦ. 83), ενώ η απαλλοτριούμενη γη περιέρχεται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 13 του Ν. 15/62, στην κυριότητα της απαλλοτριούσας Αρχής.

5

Είναι γεγονός ότι η κατασκευή και βελτίωση δρόμων δε συγκαταλέγεται ρητά μεταξύ των εξουσιών της Επιτροπής. Ο δικηγόρος των καθ' ων η αίτηση υπέβαλε ότι εξουσία για το σκοπό αυτό παρέχεται έμμεσα από τις διατάξεις του άρθρου 7(1)(κδ) του ΚΕΦ. 259 που εξουσιοδοτεί την αναγκαστική απαλλοτρίωση ιδιοκτησίας για την πραγμάτωση οποιουδήποτε από τους σκοπούς λειτουργίας της Επιτροπής, μεταξύ των οποίων είναι και η προαγωγή της βελτίωσης και ανάπτυξης του χωριού [άρθρο 7(1)(ιζ) - Κεφ. 259]· σκοπός για τον οποίο μπορεί να διενεργηθεί απαλλοτρίωση βάσει του άρθρου 3(2) του Ν. 15/62. Προς τεκμηρίωση των θέσεών του, επικαλέσθηκε την απόφαση του Στυλιανίδη, Δ. στη *Γεωργίου ν. Δημοκρατίας και Άλλης* (1990) 3 Α.Α.Δ. 1206, όπου αποφασίστηκε με αναφορά στο συνδυασμό των πιο πάνω διατάξεων, ότι παρέχεται εξουσία σε Επιτροπή Δημόσιας Υγείας να προβεί σε απαλλοτρίωση γης για την κατασκευή, βελτίωση και διεύρυνση οδών εντός της κοινότητας. Η ερμηνεία αυτή με βρίσκει σύμφωνο και την υιοθετώ.

25

Με την προσέγγιση του Δικαστηρίου στη *Γεωργίου*, και για παρόμοιους λόγους, κρίνω ότι παρέχεται εξουσία σε Επιτροπή Δημόσιας Υγείας να προβεί στην απαλλοτρίωση γης για τους σκοπούς κατασκευής και βελτίωσης δρόμων, έργα άρρηκτα συνυφασμένα με τη βελτίωση και ανάπτυξη του χωριού. Το γεγονός ότι οι δρόμοι αποτελούν ιδιοκτησία της Δημοκρατίας, δεν υποβαθμίζει τη σημασία των σκοπών για τους οποίους διενεργείται· άλλωστε εφάπτονται τα συμφέροντα της Επιτροπής και εκείνα του δημοσίου για την ύπαρξη άρτιου δικτύου συγκοινωνίας εντός και πέριξ της κοινότητας. Γι' αυτό, ο πρώτος λόγος για τον οποίο προσβάλλεται η νομιμότητα της πράξης απορρίπτεται ως ανεδαφικός· όχι όμως και ο δεύτερος, για τους λόγους που επεξηγούνται πάρα κάτω:

40

Όπως έχουμε αναφέρει, παρέχεται εξουσία στην

- Επιτροπή να προβαίνει σε απαλλοτριώσεις προς εκπλήρωση των σκοπών που ο νόμος την τάσσει να εξυπηρετήσει. Εφόσον η Επιτροπή αποφασίζει την απαλλοτρίωση γης, αυτή αποτελεί την απαλλοτριούσα
- 5 Αρχή για όλους τους σκοπούς του νόμου και ενέχει υποχρέωση διερεύνησης και αξιολόγησης των ενστάσεων που υποβάλλονται, όπως προβλέπει το άρθρο 6(1) του Ν. 15/62. Άλλωστε, όπως ορίζεται στο άρθρο 6(3)(β) του ίδιου νόμου, όπου η απαλλοτριούσα Αρχή είναι άλλη από
- 10 τη Δημοκρατία, το διάταγμα απαλλοτριώσεως εκδίδεται από την απαλλοτριούσα Αρχή. Η επιφύλαξη του άρθρου 6(3) δεν αλλοιώνει ούτε μεταβάλλει την υποχρέωση της απαλλοτριούσας Αρχής να εξετάσει ενστάσεις που υποβάλλονται, ή να προβεί στην έκδοση του διατάγματος·
- 15 σκοπεί μόνο να διασφαλίσει ότι πριν την έκδοση διατάγματος απαλλοτριώσεως από την απαλλοτριούσα Αρχή, όπου αυτή είναι άλλη από τη Δημοκρατία, η απαλλοτρίωση πρέπει να τύχει και της έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου. Είναι πρόδηλο ότι λόγω της
- 20 δραστηριότητας του μέτρου της απαλλοτριώσεως, η υιοθέτησή του από αρχή άλλη από τη Δημοκρατία τίθεται με τον τρόπο αυτό υπό την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου. Στην προκείμενη περίπτωση, οι ενστάσεις στην έκδοση του διατάγματος που υποβλήθηκαν από τον
- 25 αιτητή, εξετάστηκαν από το Υπουργείο των Εσωτερικών και στη συνέχεια από το Υπουργικό Συμβούλιο· δηλαδή, Αρχές άλλες από την απαλλοτριούσα. Ότι οι ενστάσεις κρίθηκαν από το Υπουργείο των Εσωτερικών και αργότερα από το Υπουργικό Συμβούλιο, αναφέρεται στο
- 30 ίδιο το κείμενο του διατάγματος.

Για τους πιο πάνω λόγους, το διάταγμα απαλλοτριώσεως ακυρώνεται στην ολότητά του, βάσει του

35

Δεν εκδίδεται διαταγή για τα έξοδα.

*Η προσφυγή επιτυγχάνει
χωρίς έξοδα.*